

Ügyszám: **192/B/1997**
Keltezés: **Budapest, 2004.05.11 12:00:00 de.**
Előadó bíró: **Harmathy Attila Dr.**
Közlöny információ: **16/2004. (V. 14.) AB határozat**
Közzétéve a Magyar Közlöny 2004. évi 65. számában
AB közlöny: **XIII. évf. 5. szám**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 1997. évi költségvetéséről szóló 1996. évi CXXIV. törvény 59. § (3) bekezdés b) pontja, (4) bekezdés b) pontja, (5) bekezdése, valamint a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 84. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 1997. évi költségvetéséről szóló 1996. évi CXXIV. törvény 90. §-a (2) bekezdésének az Alkotmány 2. §-a (1) bekezdésébe ütközését állító és emiatt e szabály alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

1. Az indítványozó két kérelmet terjesztett elő. Az egyik kérelem az volt, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Magyar Köztársaság 1997. évi költségvetéséről szóló 1996. évi CXXIV. törvény (a továbbiakban: Tv.) 59. §-ának alkotmányellenességét és semmisítse meg azt. A kérelem azonban érdemi álláspontot csak a Tv. 59. §-a (3) bekezdésének b) pontja, (4) bekezdésének b) pontja, és (5) bekezdése tekintetében tartalmazott; kifejtette, hogy ezek a rendelkezések sértik a tulajdonjog védelmének az Alkotmány 13. §-ában megfogalmazott elvét, az Alkotmány 2. §-ában kimondott jogállam elvéből levezetett jogbiztonságot, a vállalkozás szabad gyakorlásához való, az Alkotmány 9. §-ában biztosított jogot, valamint az Alkotmány 45. §-ának az igazságszolgáltatás bíróság útján történő megvalósításáról szóló szabályát. Az indítványozó a jogsértést abban látta, hogy a támadott szabályok a Magyar Televízió Rt. jogelődjénél megszűnt és így a

jogutódot nem terhelő, illetőleg bíróság előtt folyó jogvita tárgyát képező tartozásoknak a Magyar Televízió Rt. számára nyújtandó támogatásba való beszámítását mondják ki.

Az indítványozó másik kérelme az volt, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Tv. 90. §-a (2) bekezdésének alkotmányellenességét és semmisítse meg azt. Álláspontja szerint a támadott szabály ellentétes az Alkotmány 13. §-ával. A kifogás alapja az, hogy ez a szabály a Magyar Televízió Részvénytársaságnak az üzemben tartási díjakból való részesedését időlegesen attól eltérően (a Magyar Televízió Részvénytársaság számára hátrányosan) határozza meg, amint azt a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: Mtv.) 84. §-ának (2) bekezdése megállapította. Az indítványozó kifejtette azt is, hogy a Tv. támadott rendelkezése nem áll összhangban a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) közalapítványokról szóló szabályaival.

A Tv. támadott rendelkezése az Mtv. 144. §-ának (3) bekezdését 1997. január 1-jétől 1997. december 31-ig terjedő időtartamra határozta meg olyan tartalommal, amelyet az indítványozó sérelmezett. Az indítvány beadását követően azonban a Magyar Köztársaság 1998. évi költségvetéséről szóló 1997. évi CXLVI. törvény (a továbbiakban: Tv2.) 74. §-ának (5) bekezdése az Mtv. 84. §-ának (2) bekezdését módosította és időbeli korlátozás nélkül alkalmazandóvá tette az indítványozó által kifogásolt szabályt. Az Alkotmánybíróság a vizsgálatot – állandó gyakorlatának megfelelően [1226/1997. AB határozat, ABH 2002, 838, 840.] – erre a szabályra vonatkozóan folytatta le.

Az indítványozó további kérelme a Tv. 90. § (2) bekezdése alkotmányellenességének azon az alapon való megállapítására és megsemmisítésére irányult, hogy ez a rendelkezés 1997. évre megfelelő felkészülési idő biztosítása nélkül változtatta meg a Magyar Televízió Részvénytársaságnak az üzembentartási díjból való, az Mtv. 84. §-a (2) bekezdésében meghatározott részesedését. Álláspontja szerint ez a szabályozás az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdését sérti.

2. Az indítvány elbírálásánál alapul szolgáló jogszabályok:

Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„45. § (1) A Magyar Köztársaságban az igazságszolgáltatást a

Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, az ítélőtáblák, a Fővárosi Bíróság és a megyei bíróságok, valamint a helyi és a munkaügyi bíróságok gyakorolják.

(2) A törvény az ügyek meghatározott csoportjaira külön bíróságok létesítését is elrendelheti."

A Tv. hivatkozott szabályai a következők:

a/ a Tv. 59. §-ának szövege:

„(1) Az állam a Magyar Rádió Rt., a Magyar Televízió Rt. és a Duna Televízió Rt. műsorterjesztési költségeinek megfelelő, a közalapítványok útján biztosítandó támogatási kötelezettségét (a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 75. § (1) bekezdés)

a) a részvénytársaságok e § (3)-(5) bekezdéseiben felsorolt adósságai beszámításával, valamint

b) az I. Országgyűlés fejezet 10-12. címein előirányzott támogatásokkal

teljesíti.

(2) A felhasznált támogatás összege - ideértve az (1) bekezdés

a) pontjában foglaltakat is - együttesen nem haladhatja meg az egyes részvénytársaságoknak ténylegesen kiszámlázott műsorterjesztési költségük összegét. A támogatásokat a számlával igazolt fizetési kötelezettségekhez igazítva kell folyósítani.

(3) Az ÁPV Rt. az Antenna Hungária Rt.-től engedményezési megállapodás keretében vegye át

a) a Magyar Rádió Rt.-vel szemben fennálló, az 1996. évi sugárzási díj meg nem fizetéséből származó 1184 millió forint összegű, valamint

b) a Magyar Televízió Rt.-vel szemben fennálló, az 1996. évi sugárzási díj emelésből keletkező többlet meg nem fizetéséből származó 800 millió forint összegű

követeléseket.

(4) Az ÁPV Rt.-nek

a) a (3) bekezdésben foglaltak szerinti, és

b) az 1994. évben átvett 1544,6 millió forint összegű, a Magyar Televízió Rt.-vel szemben fennálló, valamint

c) a médiatörvény végrehajtásához, illetve a közszolgálati műsorszolgáltató pénzügyi helyzetének rendezéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1056/1996. (V. 30.) Korm. határozat 8. pontja értelmében átvett 250 millió forint összegű, a Magyar Rádió Rt.-vel szemben fennálló

összesen 3778,6 millió forint követelése az (1) bekezdés a) pontja szerinti beszámítás útján kiegyenlítettnek minősül.

(5) A Magyar Televízió Rt. mentesül 532 829 ezer forint adó tartozás, valamint 561 722 ezer forint kamat és 288 922 ezer forint bírság, együttesen 1 383 473 ezer forint megfizetése alól."

b/ A Tv. 90. §-ának támadott (2) bekezdése az Mtv. 144. §-a (3) és (4) bekezdésének szövegét a következőkben határozta meg:

„(3) A 84. § (2) bekezdése 1997. január 1-jétől 1997. december 31-ig a következők szerint alkalmazandó:

A beszédési költségek levonása után valamennyi jogcímen az Alapba befolyt üzemben tartási díj negyven százaléka a Magyar Televízió Részvénytársaságot, huszonnyolc százaléka a Magyar

Rádió Részvénytársaságot, huszonnégy százaléka a Duna Televízió Részvénytársaságot illeti - a tulajdonos közalapítványon keresztül történő folyósítással -, egy százaléka a Testület, egy százaléka - egymást közt egyenlő arányban - a Magyar Rádió Közalapítvány, a Magyar Televízió Közalapítvány és a Hungária Televízió Közalapítvány működési költségeinek fedezetére, hat százaléka a közszolgálati műsorok támogatására kiírandó pályázatok céljaira szolgál.

(4) A Magyar Rádió és a Magyar Televízió hatályos Szervezeti és Működési Szabályzatát, az e törvény szerint elfogadott szervezeti és működési szabályzat, illetve közszolgálati műsorszolgáltatási szabályzat hatálybalépéséig kell alkalmazni."

Az Mtv. 84. §-a (2) bekezdésének szövege:

„A beszédési költségek levonása után valamennyi jogcímen az Alapba befolyt üzemben tartási díj negyven százaléka a Magyar Televízió Részvénytársaságot, huszonnyolc százaléka a Magyar Rádió Részvénytársaságot, huszonnégy százaléka a Duna Televízió Részvénytársaságot illeti - a tulajdonos közalapítványon keresztül történő folyósítással -, egy százaléka a Testület, egy százaléka - egymást közt egyenlő arányban - a Magyar Rádió Közalapítvány, a Magyar Televízió Közalapítvány és a Hungária Televízió Közalapítvány működési költségeinek fedezetére, hat százaléka a közszolgálati műsorok támogatására kiírandó pályázatok céljaira szolgál."

II.

Az indítványozó egyik kérelme a Tv. 59. §-ának megsemmisítésére irányult, érveit azonban csak a Tv. 59. §-a (3) bekezdésének b) pontja, (4) bekezdésének b) pontja, és (5) bekezdése tekintetében fejtette ki. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot azoknak a szabályoknak a tekintetében folytatta le, amelyekre az indítvány érdemi álláspontot tartalmazott.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó kifogásolta, hogy a Tv. támadott szabálya az 1997. évi költségvetésben a függőben lévő kérdések rendezésére olyan megoldást alakított ki, amelynek a keretében az állami támogatás összegét csökkentik olyan tartozások összegével, amely tartozások a Magyar Televízió költségvetési szervet már nem terhelték, továbbá olyan követelésekkel, amelyeknek jogosságát az indítványozó vitatta. Az indítvány a Magyar Televízió Rt. létrehozásának anyagi feltételeivel áll összefüggésben. Ezért először az említett szervezet alapítását kellett megvizsgálni.

Az Mtv. megalkotása előtt a Magyar Rádióról és a Magyar Televízióról szóló 1047/1974. (IX. 18.) MT határozat (a továbbiakban: MTh.) szabályozta az említett szervezetek jogállását. A határozat I. 4. pontja szerint a két szervezet önálló költségvetési fejezet keretében gazdálkodott.

Az Alkotmánybíróság a 37/1992. (VI. 10.) AB határozatában

megállapította, hogy az MTh. 6. pontja alkotmányellenes, „mert semmilyen további anyagi, eljárási vagy szervezeti rendelkezést nem tartalmaz, amely kizárná annak lehetőségét, hogy e jogosítványokkal élve a Kormány a műsorra – akárcsak közvetetten is – meghatározó tartalmi befolyást gyakoroljon.” Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az Országgyűlés elmulasztotta az Alkotmány 61. §-ának (4) bekezdésében meghatározott jogalkotói feladatát és ezért felhívta az Országgyűlést a közszolgálati rádió és televízió felügyeletéről – és meghatározott egyéb kérdésekről – szóló törvény megalkotására [ABH 1992, 227, 232.].

Az Országgyűlés jogalkotási feladatának az Mtv. meghozatalával tett eleget.

2. Az Mtv. a rádió és televízió műsorszolgáltatás rendszerét átalakította. A törvényjavaslat indokolása az új rendszerről a következőket állapította meg:

„Az Alkotmánybíróság határozata szerint csak az a jogi megoldás tekinthető alkotmányosnak, amely kizárja a közszolgálati műsorszolgáltatók közvetett vagy közvetlen függését a költségvetéstől, és biztosítja számukra a gazdasági és működési önállóságot. Ezért a nemzeti műsorszolgáltatás céljainak érvényesítésére, az állami szervektől való függetlenségének biztosítására az Országgyűlés létrehozta a Magyar Rádió Közalapítványt, a Magyar Televízió Közalapítványt és átalakítja a Hungária Televízió Közalapítványt.”

Az Mtv. 54. §-ának (2) bekezdése kimondta, hogy „a Magyar Rádió költségvetési szerv állami tulajdonban lévő ingó és ingatlan vagyonát, valamint vagyoni értékű jogait a Magyar Rádió Közalapítvány”, továbbá, hogy „a Magyar Televízió költségvetési szerv állami tulajdonban lévő ingó és ingatlan vagyonát, valamint vagyoni értékű jogait a Magyar Televízió Közalapítvány” tulajdonába adja.

Az Mtv. 64. §-a elrendelte, hogy a nemzeti közszolgálati rádió, illetőleg a televízió feladatainak ellátására a Magyar Televízió Közalapítvány, illetőleg a Magyar Rádió Közalapítvány zártkörűen alapítsa meg a Magyar Televízió Részvénytársaságot, illetőleg a Magyar Rádió Részvénytársaságot; ez a két részvénytársaság egyszemélyes részvénytársaságként működik: az egyetlen részvényes a Magyar Televízió Közalapítvány, illetőleg a Magyar Rádió Közalapítvány.

Az Mtv. 141. §-ának (1) bekezdése előírta, hogy a – leltárkészítést és vagyonértékelést követő – vagyonátadásnak és a részvénytársaság megalapításának a törvény hatálybalépésétől számított hat hónapon belül meg kell történnie.

Az Mtv. rendelkezéseinek megfelelően került sor arra, hogy a Közalapítvány megalapította a Magyar Televízió Részvénytársaságot [a Magyar Televízió Közalapítvány létrehozásáról szóló 18/1996. (III. 8.) OGY határozat mellékletében szereplő alapító okirat 4.3 pontja szerint a Közalapítvány a társaság tulajdonába beviszi a Magyar Televízió

költségvetési szervről átszállt vagyont]. Ugyanígy alapította meg a Magyar Rádió Közalapítvány a Magyar Rádió Részvénytársaságot [a Magyar Rádió Közalapítvány létrehozásáról szóló 17/1996. (III. 8.) OGY határozat mellékletében szereplő alapító okirat 4.3 pontja].

Az Mtv. 141. §-ának (6) bekezdése értelmében a Magyar Rádió és a Magyar Televízió költségvetési szerv megszűnt akkor, amikor a Magyar Rádió Részvénytársaság, illetőleg a Magyar Televízió Részvénytársaság létrejött. Az Mtv. 141. §-ának (1) bekezdése alapján a Magyar Rádióra, illetőleg a Magyar Televízióra bízott állami vagyon az említett Közalapítványok tulajdonába azon a napon került, amelyen a Közalapítványok megalapították a két részvénytársaságot. A 141. § (4) bekezdése kimondta, hogy az ingatlan-nyilvántartásban az átruházott ingatlanok tulajdonjogának átírása az állami tulajdonból először a Közalapítványokra, majd a Részvénytársaságokra történik. A vagyonátszállásnak ettől a menetetől függetlenül az Mtv. 141. §-ának (2) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a Magyar Rádió költségvetési szervnek a Magyar Rádió Rt., a Magyar Televízió költségvetési szervnek a Magyar Televízió Rt. az általános jogutódja.

A törvényjavaslat indokolása az átalakulásról a következőket mondta ki:

„A jelenlegi alkotmányellenes helyzet mielőbbi felszámolása érdekében a törvény 1996. február 1-jén hatályba lép. Kivételt képeznek azok a rendelkezések, amelyek esetében a jogalkalmazásra való felkészüléshez ennél hosszabb időt szükséges biztosítani. A közalapítványok, valamint a Magyar Rádió és a Magyar Televízió Részvénytársaságok megalakulása természetesen egy folyamat eredményeként hónapokkal később történhet meg.”

Az Mtv. tehát bonyolult szervezetrendszer teremtett meg, és az új szervezetek létrehozása, illetőleg átalakítása időt igényelt. A szervezés folyamata alatt fenn kellett tartani a közszolgálati műsorszolgáltatást, rendezni kellett nagyszámú munkavállaló munkaviszonyának folyamatosságát. Ez a magyarázata a jogutódlás sajátos szabályozásának is, amelynél különböző kérdésekre az Mtv. 141-144. §-a több speciális rendelkezést határozott meg.

A jogutódlás rendezésének lényeges eleme az, hogy bár az Mtv. szerint az említett Részvénytársaságok általános jogutódai a műsorszolgáltató költségvetési szerveknek, mégis a költségvetési szervek kezelésében lévő állami vagyon nem automatikusan és nem közvetlenül száll át a Részvénytársaságokra. Az indítvány elbírálása szempontjából fontos szerepe van annak, hogy az Országgyűlés külön rendelkezik egyrészt a létrehozandó közalapítványok tulajdonába adandó állami vagyon elkészítendő leltárral és vagyonértékeléssel történő meghatározásáról, másrészt a közalapítványok létrejövetelét követően az átvett vagyonnak a közalapítványok által megalapítandó műsorszolgáltató részvénytársaságokba való beviteléről.

3. Az indítványozó a Magyar Televízió Rt. létrehozásával kapcsolatos anyagi feltételek jogszabályi rendezését vitatja. Ezért a Részvénytársaság megalakulásának szervezeti vonatkozásain túlmenően figyelembe kell venni a Részvénytársaság gazdálkodásának az átalakulást is befolyásoló szabályozását.

Az Mtv. 75. §-a a létrejövő részvénytársaságok működésének anyagi feltételeit ún. vegyes rendszerben állapította meg. A rendszer kialakításánál a törvényjavaslat indokolása szerint az az alapgondolat érvényesült, hogy „a közszolgálati műsorszolgáltatók gazdaságilag ne legyenek kiszolgáltatva a politikai pártok, a kormány akaratának”. Ez azt jelentette, hogy a részvénytársaságok a főtevékenységük elősegítése érdekében vállalkozási tevékenységet végeznek, de a közszolgálati műsorszolgáltatás fenntartása érdekében a központi költségvetésből támogatásban is részesülnek.

A részvénytársaságok a költségvetési támogatást nem közvetlenül kapják, hanem a - szintén az Mtv. rendelkezéseivel létrehozott - Műsorszolgáltatási Alap közvetítésével. Az Mtv. 77. §-ának (3) bekezdése előírja, hogyan gazdálkodjon a Műsorszolgáltatási Alap, amely az Mtv. eredeti megoldása alapján, a törvényjavaslat indokolásának kifejezett megállapítása szerint nem része a költségvetésnek, hanem sajátos jogalany.

Az Mtv. 77. §-a (1) bekezdésében meghatározott feladatok teljesítése keretében az Alap a költségvetésből származó támogatást nyújt a részvénytársaságok működéséhez, továbbá több, egyéb forrásból származó pénzzel is gazdálkodik, így például az önkéntes befizetésekkel, pályázati díjakkal. A törvényjavaslat indokolása azonban azt jelzi, hogy a Műsorszolgáltatási Alap nem költségvetésből származó forrásai közül „a legjelentősebb tétel a nagyközönség által fizetendő készülék-üzembentartási díj. Ez váltja fel a jelenlegi előfizetői díjat, amely azonban csak 1997. január 1-jén lép hatályba.”

A részvénytársaságok által nyújtandó közszolgálati műsorszolgáltatás biztosítása érdekében az Alap által adott támogatásoknak a költségvetéstől független forrásainál is megjelenik a költségvetés szerepe. Ez részben azért szükséges, mert az Mtv. szociális megfontolások alapján a lakosság egyes rétegeit mentesítette az üzembentartási díj fizetése alól. A mentesítés következtében jelentkező hiányt költségvetési juttatás pótolja. Másrészt a törvényjavaslat 77. §-ához fűzött indokolás kimondja: „A költségvetés az üzembentartási díj - minden bizonnyal befolyó - 50 százaléka mértékéig vállal fedezetet, és az e fölötti összegekre csak a beszéd mértékének figyelembevételével - mintegy premizálásként - vállal garanciát, azzal, hogy az ötven százalék feletti be nem fizetett összeget a beszéd sikerességének arányában kipótolja.”

A gazdálkodásnak ennél a vegyes rendszerénél tehát a

költségvetési támogatás több vonatkozásban is szerepet játszik. Megjelenik úgy, mint a műsorszolgáltatás egyik alapja, továbbá jelentkezik az önálló forrásoknál is. Ez utóbbi körben, a műsorszolgáltatás anyagi alapját jelentős részben szolgáló, a költségvetéstől független üzemeltetési díj tekintetében is - részben feltételesen - szerepe van a költségvetési juttatásnak. A költségvetési támogatás meghatározó volt az átalakulás időszakában azért is, mert míg az Mtv. egésze 1996. február 1-jén lépett hatályba, a műsorszolgáltató részvénytársaságok megalapításának ezt követően kellett megtörténnie, az üzemeltetési díjra vonatkozó szabályok hatályba lépésének időpontja azonban csak a részvénytársaságok megalapítását több hónappal követően, 1997. január 1-je volt.

4. A Magyar Televízió Közalapítvány és a Magyar Rádió Közalapítvány, valamint a közszolgálati műsorszolgáltatást nyújtó részvénytársaságok 1996-ban létrejöttek. A működésükkel kapcsolatos vagyoni problémák azonban gondot jelentettek, és a Kormány 1996. folyamán ismételten kénytelen volt foglalkozni likviditási kérdésekkel. A korábbi költségvetési szervek kezelésében álló állami vagyonnak a részvénytársaságokra történő átruházásával kapcsolatban 1996. végén még megoldatlan kérdések voltak. Ezeknek a kérdéseknek a lezárását végezte el a Tv. az 1997. évi költségvetéssel. A törvényjavaslatnak - az indítványozó által támadott szabályához fűzött - indokolása szerint olyan megoldást alkalmaznak, amellyel a megszüntetett költségvetési szervezeteknek, valamint az új részvénytársaságoknak az 1996. év végéig várható adósságát figyelembe veszik a részvénytársaságok számára a költségvetésben megállapításra kerülő állami támogatások összegének meghatározásánál. Az indokolás szerint a törvényalkotó ezzel azt a célt akarta elérni, hogy „1997. január 1-jétől kezdődően a közszolgálati műsorszolgáltatók a média törvény szerint működjenek”.

5. Az indítványozó által támadott szabályok alkotmányossági vizsgálatánál tisztázni kell, hogy érte-e sérelem - a fenti folyamatot figyelembe véve - a Magyar Televízió Részvénytársaság tulajdonjogát. A vizsgálat alkotmányos alapjai a következők:

Az Alkotmány 13. §-ának (1) bekezdése kimondja a tulajdonjog védelmét. A tulajdonhoz való jog az alapvető jogok közé tartozik és alkotmányos védelme eszerint áll fenn [7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22, 25.]. A tulajdonhoz való jog alkotmányos védelme nem korlátozódik a polgári jog értelmében fennálló tulajdonjogra, hanem kiterjed mindenféle vagyoni jogosítványokra is [17/1992. (III. 30.) AB határozat, ABH 1992, 104, 108.; 64/1993. (XII. 22.) AB határozat, 1993, 373, 380.].

Az Alkotmánybíróság több határozatban vizsgálta a tulajdoni rendszer átalakításával kapcsolatban megalkotott, a tulajdonjogot érintő jogszabályokat. Az egyik határozat kifejtette, hogy az állami tulajdon oszthatatlanságán alapuló felfogásnak megfelelően az állami szervezeteknek nem tulajdonjoga, hanem tisztázatlan tartalmú kezelői joga volt a birtokukban lévő vagyontárgyakon. Ennek megfelelően az állam a

vagyontárgyakat a kezelőktől bármikor elvonhatta, átcsoportosíthatta. Nem sért tehát tulajdonjogot, ha a tulajdoni rendszer átalakítása során az állam visszavonja a kezelői jogot [17/1992. (III. 30.) AB határozat, ABH 1992, 104, 106-107.]. Azt is megállapította az Alkotmánybíróság, hogy a társadalmi tulajdon lebontásának menetében nincs alkotmányos akadálya az állami tulajdon tárgyai terhekkal történő magántulajdonba adásának [16/1991. (IV. 20.) AB határozat, ABH 1991, 58, 63.].

Az állami tulajdon tárgyai meghatározott körének az önkormányzatok tulajdonába adásáról az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az önkormányzatoknak nincs várománya a tulajdonjog megszerzésére, az államnak nincs meghatározott vagyontárgyakra vonatkozóan tulajdonba adásra szóló kötelezettsége akkor sem, ha a meghatározott vagyontárgyak tanácsai kezelésben álltak [37/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 238, 243-244.]. Alkotmányosan védett tulajdoni igény a tulajdoni rendszer átalakítása során akkor keletkezett, ha a jogcím kétségtelen, egyértelmű, ami akkor állapítható meg, ha törvényben meghatározott tényálláselemek alapján a tulajdonszerzés és annak terjedelme kétséget kizáróan fennáll [893/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 496, 500.]. Nem állapította meg az Alkotmánybíróság a kétségtelen jogcím meglétét, az alkotmányos tulajdonvédelmet abban az esetben, amelyben törvény nem határozta meg az átadásra kerülő vagyontárgyakat, hanem a konkretizálás további közhatalmi cselekvéstől, hatósági eljárástól függött [36/1998. (IX. 16.) AB határozat, ABH 1998, 263, 277-278.].

6. A vizsgált esetben az Mtv. új szervezetek létrehozását, a közszolgálati műsorszolgáltató szervezetek bonyolult átalakítási folyamatát határozza meg. A 141-143. §-okban szó van ugyan jogutódlásról, de a létrejövő új részvénytársaságok (továbbá más jogalanyok) jogait és kötelezettségeit maga az Mtv. a különböző természetű jogviszonyokban más-más módon rendezi. Az állami tulajdonnak a részvénytársaságok tulajdonába adásánál nem állapítható meg, hogy a 141. § (1) bekezdése az átszálló vagyon tárgyait konkrétan meghatározná. Az Mtv. azt írja elő, hogy először a Kormány vagyonleltárt és annak alapján vagyonértékelést készít [a vagyon egy részénél az Mtv. 54. §-a (2) bekezdésének c) pontja szerint vagyonmegosztást kell végrehajtani], majd ezt követően szereznek tulajdont a Közalapítványok az így kialakított vagyon tárgyaira és csak ezután kerül sor a részvénytársaságok megalapítására. Az Mtv. nem írja elő azonban azt, hogy a Közalapítványok a megszerzett vagyon egészét kötelesek a társaságba bevinni. Ezen nem változtat az sem, hogy a 18/1998. (III. 18.) OGY határozat mellékletében szereplő Alapító Okirat az Mtv. szabályaira való hivatkozás mellett a teljes vagyon társaságnak való átadásáról szól. Az Mtv. szabályai alapján nem állapítható meg a vagyon megszerzésének törvényből következő kétségtelen jogcíme, amely alkotmányos tulajdoni védelmet biztosítana.

A szervezetátalakítás, a vagyoni rendezés egyébként szorosan összefüggött a költségvetési támogatással. Ezt az összefüggést

világosan kifejezezi az Mtv. 141. §-ának (7) bekezdése, amely e folyamattal kapcsolatban előírja már az 1996. évi költségvetés módosítását. Az elhúzódó átalakítási folyamat lezárására, a vagyoni kérdések rendezésére végül az 1997. évi költségvetésben, a Tv. szabályai szerint került sor.

Mindezek alapján a Tv. támadott 59. §-a (3) bekezdésének b) pontjánál, (4) bekezdésének b) pontjánál és (5) bekezdésénél nem állapítható meg az Alkotmány 13. §-ában kimondott tulajdonvédelemnek és ezzel összefüggésben az Alkotmány 2. §-a (1) bekezdésén alapuló jogbiztonság elvének a sérelme.

Az indítványozó hivatkozott az Alkotmány 9. §-ának és 45. §-ának megsértésére is. Az indítványban kifejtettek és az Alkotmány hivatkozott szabályai között azonban nem volt megállapítható alkotmányjogilag értékelhető összefüggés.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a Tv. 59. § (3) bekezdés b) pontja, (4) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

III.

1. Az indítványozó kérte a Tv. 90. §-a (2) bekezdésének megsemmisítését. A támadott szabály az Mtv. 144. §-át új (3) bekezdéssel egészítette ki és a korábbi (3) bekezdés számozását (4) bekezdésre változtatta. Az indítványozó az új (3) bekezdést támadta, ezért az Alkotmánybíróság csak ezt a szabályt vizsgálta.

Az indítványozó sérelmesnek tartotta, hogy az új rendelkezés a Magyar Televízió Részvénytársaságnak az üzembentartási díjból való részesedését 40%-ra csökkentette az Mtv. 84. §-ának (2) bekezdésében meghatározott 50%-ról. Az indítványozó álláspontja szerint ez a szabály sérti a Magyar Televízió Közalapítványnak a rendelkezési jogát, így a tulajdonjog védelmének az Alkotmány 13. §-ában kimondott elvét. Ellentétesnek tartja továbbá a rendelkezést a Ptk. közalapítványokról szóló szabályaival.

Az indítvány megalapozatlan.

2. Az Mtv. 84. §-ának (2) bekezdését a Tv2. 74. §-ának (5) bekezdése ugyanazzal a szöveggel határozta meg, mint azt az 1997. évre a Tv. 90. §-a megfogalmazta. Ez az új szabály a Műsorszolgáltatási Alapba befolyó üzembentartási díj összegéből az eredetileg a Magyar Televízió Rt. részére megállapított 50%-os részesedést 40%-ra csökkentette.

Az Mtv. 84. §-ának (2) bekezdése szerint az üzembentartási díjból a közszolgálati műsorszolgáltatókra jutó hányad folyósítása a Magyar Televízió Közalapítványon keresztül történik. A Közalapítvány azonban az Mtv. szerint csak technikai szerepet tölt be, nincs önálló döntési joga. A folyósításnak a törvény szerint kellett megtörténnie az Mtv. 84. §-a (2) bekezdésének eredeti szövege szerint is, a

módosítás után is. Ennek megfelelően a Tv. támadott szabálya, illetőleg a Tv2. által meghatározott rendelkezés nem hozott változást, nem járt a rendelkezési jog korlátozásával, a tulajdonjog sérelmével.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a műsorszolgáltatóknak nincs olyan alkotmányos joguk, amely az üzemeltetési díjból folyósításra kerülő meghatározott mértékű hányadra alapot jelentene. A közszolgálati műsorszolgáltatók gazdálkodásának alapját vegyes finanszírozási rendszer képezi, amely költségvetési támogatásból és egyéb forrásokból áll. Az egyéb források között van a felhasználók által fizetett üzemeltetési díj. Az Mtv. 79. §-ának (2) bekezdése szerint az üzemeltetési díj összegét évenként a központi költségvetésről szóló törvény állapítja meg. A díj felosztásának elvét az Mtv. nem fogalmazta meg, de következtetni lehet erre a 79. § (3) bekezdéséből. E szerint a szabály szerint a díj meghatározásának alapját a műsorszolgáltatók működtetésének, a műsorszolgáltatási rendszer fenntartásának és a közszolgálati műsorok támogatási szükségleteinek figyelembevételével kell megállapítani. A vegyes finanszírozási rendszeren belül tehát az üzemeltetési díjakra eső rész megállapítása is több szempontra tekintettel történik és ezek a szempontok játszanak szerepet abban, hogy az egyes műsorszolgáltatóknak mennyit juttatnak. A jogalkotó mindezekre tekintettel állapítja meg a műsorszolgáltatókra jutó hányadot.

Az indítványozó hivatkozott a Ptk. és a Tv. támadott szabálya között fennálló ellentmondásra is. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint több törvényi rendelkezés esetleges ellentmondása önmagában nem jelent alkotmányellenességet. Alkotmányellenesség megállapítására ilyen esetben csak akkor kerül sor, ha egyúttal az Alkotmány valamelyik rendelkezésének sérelme is fennáll [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175, 176.]. Az adott esetben azonban erről nem volt szó.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az Mtv. 84. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

IV.

Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a Tv. 90. §-a (2) bekezdésének alkalmazására nem volt felkészülési idő biztosítva. Ez a szabályozás az indítványozó álláspontja szerint sérti az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdését.

A kérdéses rendelkezés csak az 1997. évre vonatkozott. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint lényegében hatályát veszítette az a szabály, amelyet a jogszabály alkalmazására előírt idő leteltével nem helyeztek ugyan hatályon kívül, de amely szabály teljesezésbe ment, annak alapján jogalanyok már nem szerezhetnek jogot. A hatályon kívüli jogszabály elbírálásával az Alkotmánybíróság csak kivételesen - az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában, illetőleg 48. §-ában szabályozott esetekben - foglalkozik

[1024/B/1995. AB végzés, ABH 2001, 1520, 1524.]. A jelen indítványnál nem ilyen kivételes esetről van szó. Ezért az Alkotmánybíróság a Tv. 90. §-a (2) bekezdésének az Alkotmány 2. §-a (1) bekezdésével való ellentétességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában - az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat 31. §-ának a) pontja alapján - az eljárást megszüntette.

Az Alkotmánybíróság a határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét a közérdeklődésre tekintettel rendelte el.

Dr. Holló András
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István
alkotmánybíró

Dr. Strausz János
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyné dr. Vasadi Éva
alkotmánybíró